

Teoretické a metodologické přístupy - jak zkoumat objekty

Materiální kultura SANb1019/ SANb2019

3.10. ve 12:00, U33

Kateřina Čanigová

Miller a Tilley 1996

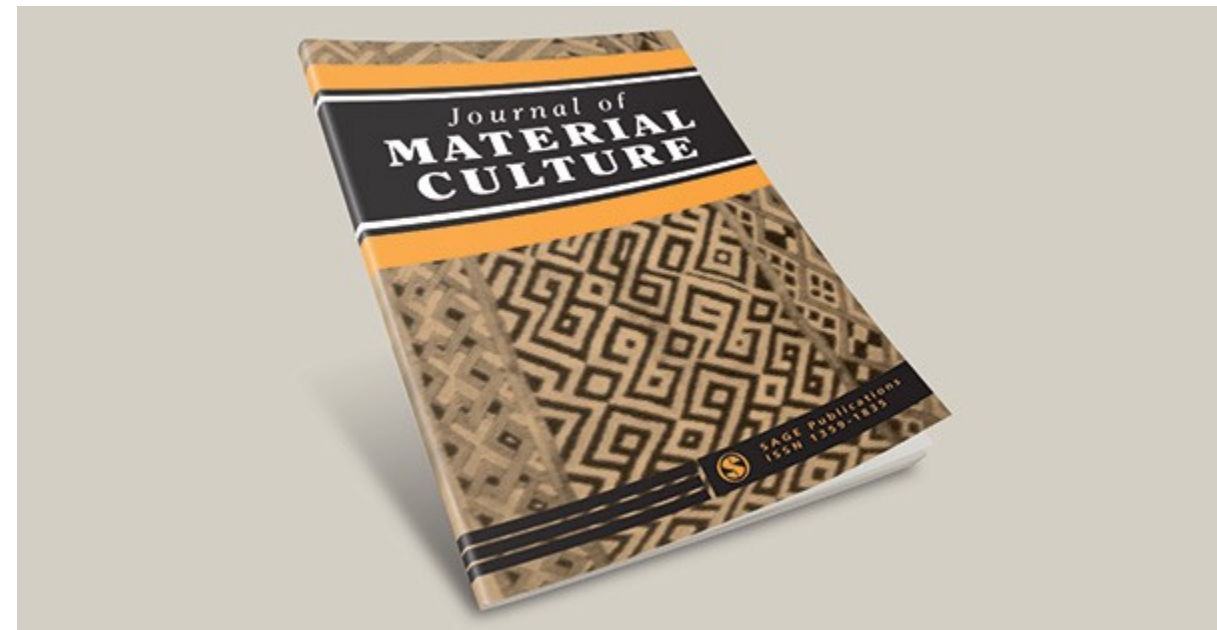
Společný zájem **intedisciplinárního výzkumu** jsou směry jimiž jsou artefakty **zapojeny do konstrukce, udržení a transformace sociálních identit**

Studium materiální kultury může být definováno jako **vztah mezi lidmi a věcmi v čase a místě, perspektivy jsou lokální a globální, minulé a přítomné**

Není vědní disciplína “materiální kultura” - nechtějí založit subdisciplínu, chtějí **pozorovat mezioborové vztahy, spolupráci, obohacení mezi obory které zkoumají vztah mezi lidmi a materiálními objekty** (studium konzumerismu, umění a sběratelství, architektura, archeologie, krajinářství)

Žádná disciplína si **nenárokuje monopol na vědění**, každá nahlíží stejné téma z jiné perspektivy

Komparativní přístup ve výzkumu materiální kultury, stojí o zachování teoretické plurality

Historie zkoumání materiální kultury

Jak zkoumat materiální objekty?

Role kontextu - Materiální významy **v čase a místě** - materiální objekty jsou neustále interpretovány v nových kontextech (Hodder 1994)

Materiální kultura by měla být interpretována ve vztahu k **situovanému kontextu produkce, využívání** (Hodder 1994)

Široké pole toho, co znamená materiální kultura - psané texty, symboly okolo smrti, rituálů, nakupovací vzorce, konstrukce cest a letadel... (Hodder)

Marxismus, strukturalismus, sémiotika, fenomenologie - zakládající teoretické perspektivy díky kterým byl vytvořen obor materiální kultura (Tilley, 2006)

Reflexe vztahu subjekt – objekt -> pomáhá pochopit podstatu lidské existence a sociálního bytí na světě (Tilley, 2001)

Tilley 2001

Objekty a jazyk

- Lévi-Strauss - studium neverbálních aspektů kultury jako základ pro moderní studium materiální kultury
- věci komunikují významy stejně jako jazyk
- materiální kultura jako text ke čtení a semiotický diskurz k dekódování
- výzkumy snaží se odhalit design, symetrii, vzory u jiných kultur ve vztahu ke genderovým vztahům, mytologii a vztahům ke krajině - kulturní specifičnost
- existuje jazyk věcí

Za (beyond) jazyk: materialita věcí

- významy artefaktů u domorodých kultur - význam leží uvnitř artefaktu
- materiální medium znázorňuje co to znamená být členem společnosti, je to systém vědění
- věci nahrazují to co nelze říct slovy
- význam je inherentní, vtisknutý do věci
- Melanésie - síťovaný pytel nebo kanoe znázorňují mužské a ženské role v reprodukci sociálního života
- objekty mají multidimenzionální kvality - lze je vidět, slyšet, cítit, ochutnat, dotknout se jich
- věci mohou být hodnotné protože jsou lokální a dostupné pro všechny a nebo cizí a exotické zboží
- věci performují práci, tak jako slova nemohou
- věci mají praktickou hodnotu ale i sign value - funkční a stylové parametry

Objektifikační proces

- Reflexe vztahu subjekt – objekt -> pomáhá pochopit podstatu lidské existence a sociálního bytí na světě
- přemýšlíme nad věcmi jako nad objekty a lidmi jako subjekty
- věci jsou mrtvé - získávají význam skrze sociální agenty
- skrze děláni věcí dělají lidé sami sebe - proces objektifikace - **překonání dualismu objekt/subjekt kdy objekt je pasivní a subjekt aktivní**
- významy jaké lidi dávají věcem jsou významy, které dávají svému životu
- naše kulturní identita je zároveň vtělena do lidí a objektifikována do věcí
- Věci mají agency - produkují efekt na lidské životy
- Gell- příklad významu kanoe pro rituál Kula.... umění není pouze symbolika a komunikace ale i vytváření sociálního efektu

Strukturace- vědění a agency

- Yolungu společnost - umění dává lidem sílu, je v něm zakódována spiritualita a silné designy předků
- Význam maleb při ceremoniích je komplexní - ikonografický význam (co znamená linie), reflektující význam (co znamená bílá barva), tematický význam (jaký má kresba význam pro konkrétní ceremonii), partikulární význam (asociace mezi kresbou a specifickou událostí jako je pohřeb např.), sociologický význam (forma kresby a její spojení s klanem a jejich územím) (celkem 6 významů)
- denotativní - spojení s konkrétní událostí a konotativní významy - opakující se činnost
- více vrstev významů a vědění - které mohou být podrobeny restrikci a kontrole k legitimaci moci a autority

Metafora a materiální kultura

- jaké jsou kognitivní procesy ve vztahu mezi lidmi a věcmi?
- strukturalisti - binární opozice
- funkcionalisti - zrcadlení a reprezentace
- metafora - spojení myšlení, akce a materiální formy
- být člověkem - myslet skrze metafory
- vytvářet spojení mezi věcmi k tomu, abychom jim rozuměli
- metaforická logika je analogickou logikou
- metafory v jazyce jsou kulturně relativní a historicky determinované
- animismus - předměty mají duši (kameny, stromy, artefakty) nebo ducha/spirit
- spojení mléka a bílé barvy, krve a červené barvy - zobrazování těla skrze jeho jednu část

Objekty a prostor

- rozložení předmětů v prostoru - židle v kruhu, v řadách
- to jak dům vypadá, jak je zařízen, jaký má nábytek, jak je vyzdoben - podoba vesnice- vše má efekt na lidi a jejich sociální vztahy
- příklad budování kanoe v Papua Nová Guinea – prostorově-dočasné přeměny sociální identity, zase příklad Kula a putování mušlí - význam rituálu - vyměňovány mezi muži
- co dělá dům domovem? - vstup do domu je jako vstupem do těla, mysli, do specifického módu bytí na světě
- Kabyle house - Bourdieu -analýza organizace domu - v opozicích jako uvařený/syrový, oheň/voda, vysoký/nízký, světlo/stín, den/noc, východ/západ, muž/žena - symbolické dělení domu je konstantně vyvoláváno skrze praktické činnosti spíše než aby bylo inherentní vlastností místa

Artefakty, čas a paměť

- sociální čas spíše než jako časová jednotka
- antický nábytek- získává stárnutím patinu
- popis předmětu využívaného u pohřebních materiálů - symbolizuje smrt, jeho význam je dočasná, po použití je vyhozen do přírody

Biografie věcí

- výzkum osobních historií skrze hovor o věcech v Indonésii
- hovor o věcech jako cesta ke konstrukci, materializování a objektifikaci sebe
- věci mají biografie a různé životní cykly od produkce, spotřeby, destrukce nebo znovupoužití
- významy které věci nesou se mění v čase, tak jak jsou cirkulovány a vyměňovány v různých soc. kontextech
- přeměna košile od nové, sváteční, každodenní, jako prac. úbor a nakonec hadra

Technologie

- funkcionalismus - jaká má efekt technologický proces na sociální vztahy, produkci, environmentální prostředí, maximalizace efektivity
- technologie a techniky jako kulturní volby nebo sociální produkce spojena se systémem vědění a hodnot
- technologie by měly být viděny jako zakotvené v širším symbolickém, sociálním a politické systém
- technologické tradice jako širší logika kulturní volby a lokální reprezentace technik - stejné objekty jsou často tvořeny jinak v různých společnostech
- využití materiálů, nástrojů a technik je sociálně informováno a vychází z historických tradic
- zaměřeno na malé společnosti nezápadní
- technologické vědění neoddělené od spirituality
- technologie a nástroje jsou metaforami pro diskusi o společnosti a sociálních vztazích (pletení jako činnost - analogie k diskusi o vztazích)
- vytvořit košík analogie vytvořit člověka
- moderní technologie - odlišení od tohtoto chápání - bez kouzel, mysticismů - Latour nakonec lze ale tyto významy také nalézt

Výměna: dary a komodity

- Dualita my vs. ni
- Mauss - Gregory, distinkce
- v klanových společnostech - věci nemohou být odděleny od jejich stvořitelů - inalienable quality (vs. alienated producers in capitalism)
- výměna daru . dominance darujícího nad obdarovávaným - sociální produkce zadlužení - dar musí být vrácen, dary mají kvalitu, výměna daru vztah mezi lidmi
- výměna komodity - určena cena, ta je vyjádřena penězi, komodity mají kvantitu , výměna komodit je vztah mezi objekty
- Příklad výměna ženy
- Primitivní výměna
- commodity economy vs. gift economy
- klanové vs. třídní společnosti, lokální výroba věcí vs. odcizená od věcí v moderní konzumní společnosti

Spotřeba

- porozumění modernitě skrze spotřebu
- přeměna odcizených věcí ve smysluplný majetek skrze přiřknutí subjektivních významů ve vztahu k etnicitě, genderu, sociálním rolím a statusům.
- jaké lidé dávají sociální významy objektům - např. oblečení, nábytku, jídlu
- význam jaký má mají věci pro lidi - vždy je performativně produkován, vtělen, pracuje kontextuálně ve vztahu ke specifickým lidem, skupinám, sociálním sítím, místům a čase
- nakupování - sociální a morální pořádek - nákupní střediska - věci/zboží komunikují skrze sociální vztahy, symbolické akty, proces ekonomické kalkulace

Globální a lokální

- identity lidí a věcí jsou navzájem propojeny, nemůžeme rozumět jedné pokud nebereme v potaz druhé
- studium koloniální předmětů
- transnacionální toky materiálního zboží, služeb, populací, peněz, informací a explozivní růst turismu vedl k homogenizaci a erozi lokálních tradic
- coca cola a hamburgery jako meta symboly kapitalistické dominance v globálním měřítku jimž lokální kultury nemůžou odolávat
- lokalizované v globalizované - intersekcce v hybridní svět lidí a zkušeností kteří hledají autenticitu
- věci dostávají lokální specifické významy
- coca cola etnicky kontextualizována v Trinidadu - asociace s black africanes
- vysoce kontextualizovaný mód produkce, globální procesy organizují diverzitu spíše než produkují homogenitu - kultury si produkt přisvojí po svém
- analýza tourist art - zmenšení a zjednodušení tradičních objektů
- globalizace vedla k multikulturalismu, modernitě a postmodernitě
- era dekolonizace revivals etnicitu, lokální komunity které chtějí své artefakty zpět
- umění jako politická zbraň - nové významy
- "primitivní" kultura zobrazovaná v civilizovaných místech
- reparace ukradených objektů
- zahrnutí nových předmětů do svých kultur - plastové kelímky
- vizuální antropologie - lépe vyjadřuje sílu věcí než text, doporučuje využívat obrazy a film

Zdroje

- Obrázky- [google.com](https://www.google.com)